

HISTORY OF MUSIC PERFORMANCE AND EDUCATION: REGIONAL EMPHASIS

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-618-8-5>

ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА СТАНУ СФОРМОВАНOSTІ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ВОКАЛУ ЗАСОБАМИ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ: КОНСТАТУВАЛЬНИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ

Мережко Ю. В., Петрикова О. П., Гмиріна С. В.

ВСТУП

В умовах євроінтеграції української держави та інформатизації суспільства особливого значення набувають процеси виховання молодого покоління за допомогою сучасних систем освіти, які повинні бути спрямовані на розвиток духовної, культурної, моральної, інтелектуальної сфер особистості кожного громадянина з розвиненими естетичними і етичними ставленнями до навколишнього світу і самих себе.

В цьому аспекті інформаційні комп'ютерні та мультимедійні технології є не тільки засобом передачі інформації, а й своєрідною галуззю в системі культури, яка створює, опосередковує, соціалізує та транслює культурну спадщину суспільства. Тому вивчення питання формування фахової компетентності майбутніх викладачів вокалу засобами мультимедійних технологій є важливим та доцільним у наш час.

Дослідження проблеми формування фахової компетентності майбутніх викладачів вокалу неможливе без педагогічної діагностики цього процесу, оскільки його результативність, на наше переконання визначається рівнем оволодіння студентами музично-фаховими знаннями, виконавськими уміннями (вокальними, інструментальними) та готовністю застосувати їх у фаховій діяльності; ступенем оволодіння мультимедійними технологіями, як засобом навчання в процесі фахової підготовки та інструментом професійної діяльності; мірою самостійного застосування набутих компетентностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про зацікавленість сучасних науковців у розгляді даної проблематики (Баловсяк Н. В.¹, Барицька О. А., Бондаренко О. М.², Волкова Т. В.³, Гайденок І. А.⁴, Гуральник Н. П.⁵, Зінковський Ю. Ф.⁶, Касянчук М. С.⁷, Киченко Т. О.⁸, Ланіна Т. О., Мірських Г. О. та інші). Однак, більшість дослідників розглядають питання формування фахової компетентності у майбутніх учителів музичного мистецтва, і тільки одиниці висвітлюють формування означеного феномену у майбутніх викладачів вокалу.

На нашу думку, необхідно висвітлити організацію та результати констатувального експерименту з перевірки стану сформованості фахової компетентності майбутніх викладачів вокалу засобами мультимедійних технологій.

1. Організація, хід констатувального експерименту

З метою дослідження проблеми формування фахової компетентності майбутніх викладачів нами було розроблено програму і методику наукового пошуку. У процесі дослідно-експериментальної роботи вносились корективи, уточнення, доповнення.

Розв'язання поставлених завдань дослідження вимагало визначення критеріїв і показників сформованості фахової компетентності майбутніх викладачів вокалу. Визначення сутності поняття фахової компетентності, її змістового наповнення, дозволили нам визначити основні компоненти такого особистісного утворення, до кожного з яких було визначено критерії та їх показники.

¹ Баловсяк Н. Інформаційна компетентність фахівця. Педагогіка і психологія професійної освіти. 2004. № 5. С. 21–28.

² Бондаренко О.М. Дидактичні умови застосування мультимедійних технологій у процесі навчання педагогічних дисциплін студентів педагогічних університетів: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Черкаси, 2010. 20 с.

³ Волкова Т.В. Інтеграція педагогічної та комп'ютерно-інформаційної підготовки майбутнього викладача спеціальних дисциплін професійно-технічного навчального закладу: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2007. 20 с.

⁴ Гайденок І.А. Роль музичних комп'ютерних технологій у сучасній композиторській практиці: дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03. Харків, 2005. 187 с.

⁵ Гуральник Наталія. Підвищення технологічної компетентності вчителя в умовах музично-виконавських конкурсів. Імідж сучасного педагога. Полтава: ПОІПО, 2005. № 9–10 (58–59). С.109–111.

⁶ Зінковський Ю.Ф., Мірських Г.О. Компетентнісний підхід під час підготовки фахівців у вищих технічних навчальних закладах. Вища освіта України. 2008. №4. С. 29–36.

⁷ Касянчук М.С., Ланіна Т.О. Дослідно-експериментальне дослідження формування фахової компетентності майбутніх викладачів вокалу засобами мультимедіа. Інноваційна педагогіка. Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій. Одеса, 2022. Вип. 50. Том 1. С. 80–83.

⁸ Киченко Т. О. Організація та хід процесу формування фахової компетентності майбутніх викладачів вокалу засобами мультимедійних технологій. Наукові перспективи. Одеса, 2022. № 80, Т. 1. С. 177–181.

До компонентної структури означеного феномену було взято за основу критерії та показники розроблені сучасною дослідницею Олександрою Барицькою⁹, які можна побачити у Таблиці 1.

Таблиця 1

Критерії та показники сформованості фахової компетентності майбутнього викладача вокалу (за Барицькою О. А.)

Компоненти структури ФКМВВ	Критерії	Показники
Емоційно-мотиваційний	адекватність позитивної спрямованості фахової мотивації	прагнення до набуття фахових знань, практичних умінь та навичок; сформованість інтересу до технологій мультимедіа та усвідомлене їх використання у навчальній та фаховій діяльності; усвідомлене прийняття особистісних та фахово-значущих якостей (толерантність, емпатія, рефлексія, креативність, асертивність);
Синкретично-технологічний	теоретична обізнаності та практична готовності застосування визначених компетентностей	наявність ґрунтовних фахових знань та вмінь; наявність нової синкретичної цілісності: вокально-фахових та мистецько-інформатичних знань; здатність до продуктивної колективної взаємодії у вирішенні групових навчальних завдань;
Прагматично-творчий	самостійність у застосуванні набутих компетентностей	здатність до самостійного використання технологій мультимедіа для вирішення завдань у фаховій підготовці та майбутній професійній діяльності; наявність уміння створювати власні навчальні мультимедійні продукти, музичні проекти; здатність до розкриття інтелектуально-творчого потенціалу майбутніх фахівців в умовах виконання колективних завдань.

Експериментальна робота в процесі проведення дослідження включала констатувальний і формувальний етапи експерименту, які проводилися протягом 2022–2025 років.

У констатувальному експерименті взяло участь 150 студентів Київського столичного університету імені Бориса Грінченка і були залучені до проведення експерименту 5 викладачів (Мережка Ю. В., Гмиріна С. В., Касянчук М. С., Киченко Т. О., Ланіна Т. О.¹⁰,

⁹ Барицька О.А. Методика формування фахової компетентності майбутніх учителів музики засобами мультимедійних технологій: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2014. 21 с.

¹⁰ Касянчук М.С., Ланіна Т.О. Дослідно-експериментальне дослідження формування фахової компетентності майбутніх викладачів вокалу засобами мультимедіа. Інноваційна

Петрикова О. П.) кафедри академічного та естрадного вокалу Інституту мистецтв, нині Факультету музичного мистецтва і хореографії.

Під час вибору технології проведення констатувального експерименту ми враховували наступні позиції:

- вихідний рівень сформованості фахової компетентності майбутніх викладачів вокалу;
- відповідність завданням дослідження;
- комплексний підхід до оцінки результатів констатувального експерименту.

На початку констатувального експерименту, ми визначили наступні завдання:

1. Розробка критеріїв й визначення основних показників сформованості фахової компетентності майбутніх викладачів вокалу засобами мультимедійних технологій.

2. Аналіз готовності студентів та сучасних викладачів вокалу до використання технологій мультимедіа у фаховій підготовці та професійній діяльності.

3. Визначення вихідного рівня сформованості фахової компетентності майбутніх викладачів вокалу засобами мультимедійних технологій.

4. Аналіз результатів експериментального дослідження.

З метою виявлення наявності у студентів *прагнення до набуття фахових знань, практичних умінь та навичок за критерієм «адекватність позитивної спрямованості фахової мотивації»*, нами було проведено два види дослідження. Перше – анкетування «Мотиви вибору професії викладача вокалу», друге – опитування на з'ясування розуміння у студентів сутності понять «компетентність» та «фахова компетентність», ступінь усвідомлення її значущості для професійної діяльності.

З метою виявлення ціннісної орієнтації на професійну діяльність, яка обумовлює спонукальну силу до набуття фахових знань, було проведено анкетування «Мотиви вибору професії викладача вокалу», де респондентам запропонували відповісти на запитання: «Що спонукало Вас на вибір професії викладача вокалу?», обравши один із запропонованих варіантів:

- мрія стати викладачем;
- мрія пов'язати життя із професією, пов'язаною із музикою;
- бажання працювати з дітьми;
- можливість здобути вищу освіту;
- поради друзів, знайомих;

- вибір батьків;
- бажання навчатися у цьому закладі;
- сімейна династія.

Ми презентували результати відповідей, пронумерованих в залежності від рейтингу відповідей респондентів:

- 1) можливість здобути вищу освіту;
- 2) мрія пов'язати життя з професією, пов'язаною із музикою
- 3) мрія стати вчителем;
- 4) вибір батьків;
- 5) бажання працювати з дітьми;
- 6) бажання навчатися у цьому закладі;
- 7) поради друзів, знайомих;
- 8) сімейна династія

Ранжування відповідей відбувалося за формулою:

$$\frac{\sum x \times f}{X} = \sum f$$

де X – середньозважене,

x – найменування мотиву,

f – частота прояву мотиву,

$\sum f$ – кількість частот.

Для з'ясування *сформованості інтересу до технологій мультимедіа та усвідомлене їх використання у навчальній та фаховій діяльності за критерієм «адекватність позитивної спрямованості фахової мотивації»* було проведено опитування та анкетування серед студентів контрольної та експериментальної груп. Їм було запропоновано відповісти на питання анкети:

1. Як часто Ви використовуєте мультимедійні технології у повсякденному житті?

2. Чи є у Вас досвід використання мультимедійних технологій у музичному навчанні?

3. З якими програмними музичними продуктами Ви знайомі?

4. Чи є у Вас досвід роботи з мультимедійним обладнанням?

5. Чи виникають у Вас труднощі при роботі з мультимедійними технологіями і якщо це має місце, оберіть ймовірні причини?

а) відсутність спеціальної теоретичної підготовки;

б) відсутність практичного досвіду;

в) відсутність необхідного обладнання.

6. Чи доводилось Вам виготовляти дидактичний матеріал для занять з вокалу за допомогою комп'ютера?

7. Які програми Ви використовували для цього?

8. З якими графічними редакторами Ви знайомі?

9. Чи потрібні сучасному викладачу вокалу знання та досвід володіння технологіями мультимедіа? Виберіть варіант відповіді:

- а) так, досить часто;
- б) інколи;
- в) не обов'язково.

10. Чи подобаються Вам, як слухачу, використання технологій мультимедіа під час навчання на заняттях?

11. Визначте, якими із перерахованих видів роботи з мультимедіа Ви володієте:

- а) Використовую електронні мультимедійні посібники.
- б) Створюю власні мультимедійні проекти.
- в) Працюю з музичними програмними продуктами.
- г) Працюю з програмами комп'ютерної та презентаційної графіки.

12. Якими знаннями Ви хотіли б роботи з мультимедіа Ви хотіли б оволодіти?

13. Де Ви набували спеціальних знань, практичних вмінь роботи з мультимедійним обладнанням?

- а) під час підготовки у навчальному закладі;
- б) самостійно позааудиторно;
- в) 1 і 2 разом.

14. Чи збираєтесь Ви використовувати мультимедійні технології під час майбутньої професійної діяльності?

Дані запитання передбачали з'ясування: 1) ступінь проінформованості в даному питанні; 2) зміст теоретичних і практичних знань, вмінь у роботі з мультимедійними технологіями, програмними продуктами; 3) готовність реалізувати набуті знання у фаховій діяльності.

Для визначення рівня *усвідомленості та прийняття особистісних та фахово-значущих якостей* (толерантність, емпатія, рефлексія, креативність, асертивність), нами були використані методики О. Маслової: проведено анкетування «Як Ви розумієте представлені нижче поняття?» та тестове опитування на з'ясування зорієнтованості майбутнього педагога на навчально-дисциплінарну або особистісну модель взаємодії з дітьми.

Аналіз результатів анкети, яка мала на меті з'ясувати уявлення студентів про сутність понять толерантність, емпатію, рефлексію, креативність, асертивність, співвіднесеність їх із особистими якостями студентів та розуміння їх можливого впливу на дітей під час фахової діяльності.

Вибір нами саме таких понять ґрунтується на дослідженні формування фасилітативної складової фахової компетентності майбутніх викладачів, у якому означені якості виступають як важливі складові фасилітативної компетентності майбутнього педагога.

За правильну відповідь нараховувався 1 бал. Якщо опитуваний набрав, 11-15 балів, то він був віднесений до оптимального рівня розвитку даного показника; 6-10 балів – до достатнього рівня; 0-5 – до задовільного.

З метою окреслення обсягу необхідних знань, умінь в галузі мультимедіа, якими повинні оволодівати студенти в процесі фахової підготовки та з'ясування реального стану готовності сучасних викладачів вокалу (які є колишніми випускниками вищих навчальних закладів) до впровадження мультимедійних технологій у професійну діяльність, а також порівняння цих даних, було проведено опитування та анкетування серед студентів, їм пропонувалося відповісти на поставлені питання та аргументувати свої відповіді.

Запитання містили три основних напрямки оволодіння мультимедіа: 1) ступінь проінформованості в даному питанні; 2) зміст теоретичних і практичних знань та вмінь у роботі з мультимедійними технологіями та програмними продуктами; 3) спосіб отримання набутих вмінь. Усього було опитано 150 осіб. Їм пропонувалися такі запитання:

1. Чи є у Вас професійний досвід використання мультимедійних технологій у фаховій діяльності?

2. Як часто Ви використовуєте мультимедійні технології у своїй професійній діяльності?

3. Визначте, який із перерахованих видів діяльності Ви застосовуєте під час вирішення професійних завдань:

- а) використовую електронні мультимедійні посібники;
- б) створюю власні мультимедійні проекти;
- в) працюю з музичними програмними продуктами;
- г) працюю з програмами комп'ютерної та презентаційної графіки.

4. Які з програмних музичних продуктів використовуєте у своїй професійній діяльності?

5. Чи є у Вас досвід роботи з мультимедійним обладнанням?

6. Чи доводилось Вам виготовляти дидактичний матеріал для занять за допомогою комп'ютера?

7. Які графічні редактори Ви використовуєте у своїй професійній діяльності?

8. Чи подобається Вам використовувати означені технології в професійній діяльності?

9. Чи виникають у Вас труднощі при роботі з мультимедійними технологіями і якщо це має місце, оберіть ймовірні причини?

- а) відсутність спеціальної теоретичної підготовки;
- б) відсутність практичного досвіду;
- в) відсутність необхідного обладнання.

10. Де Ви набували спеціальних знань, практичних вмінь роботи з мультимедійним обладнанням?

- а) у процесі фахової підготовки;
- б) самостійно;
- в) 1 і 2 разом.

Для перевірки *нової синкретичної цілісності: вокально-фахових та мистецько-інформатичних знань за критерієм «теоретична обізнаності та практична готовності застосування визначених компетентностей студентам»* були запропоновані комплекси практичних завдань, які охоплювали наступні напрямки мультимедійного музичного навчання:

1) комп'ютерне нотодрукування (створення та редагування партитур, дидактичних матеріалів тощо);

2) обробка звукової інформації (конвертація форматів, редагування основних параметрів звуку, запис, звуковий монтаж та дизайн);

3) аранжування музичного твору (програма обирається студентом);

4) створення караоке;

5) використання музичних комп'ютерних програм з метою оптимізації фахового музичного навчання;

6) використання навчальних музичних комп'ютерних програм з метою розвитку та вдосконалення власних музичних здібностей, активізації пізнавальної діяльності, посилення інтересу до навчальної діяльності;

7) робота з графічними програмами: виготовлення та обробка візуальної інформації;

8) використання інтернет-ресурсів (пошук інформації, спілкування у соціальних мережах, створення портфоліо, веб-сторінки тощо).

Зазначимо, виконання завдань передбачало використання можливостей комп'ютерних програм та певний рівень оволодіння ними. Студенти самостійно обирали довільні програмні продукти, якими вони оперують.

Здатність до продуктивної колективної взаємодії у вирішенні групових навчальних завдань була проаналізована під час спостереження за діяльністю студентів у процесі виконання ними спільних колективних навчальних завдань.

Ми визначили наступні показники продуктивності учасників колективної взаємодії: бачення шляхів виконання завдання; оперативність; знання способів усунення результатів помилкових дій; ініціативність; допомога іншим учасникам у вирішенні спільних завдань.

Для перевірки наступного показника – *здатності до самостійного використання технологій мультимедіа для вирішення завдань у фаховій підготовці та майбутній професійній діяльності за критерієм: «самостійність у застосуванні набутих компетентностей»*, студенти виконували тематичні творчі проєкти: 1) Розробка фрагменту заняття вокалу з розучування пісні;

2) Створення візуального супроводу до заняття, позакласного заходу;

- 3) Створення аудіального супроводу до заняття, позакласного заходу;
- 4) Виготовлення тематичного дидактичного матеріалу до заняття засобами комп'ютерних графічних програм.

Перевірка результатів відбувалась за наступними параметрами:

- доцільність застосування мультимедіа на занятті з вокалу;
- якість мультимедійної частини заняття;
- зацікавленість результатом з боку однокласників (що може слугувати проєкцією на пізнавальний інтерес учнів у майбутній професійній діяльності);
- якість розкриття теми заняття вокалу.

Наявність уміння створювати власні навчальні мультимедійні продукти, музичні проєкти перевірялась безпосередньо спроможністю до створення мультимедійної продукції (мультимедійних презентацій, звукового дизайну музичних композицій, візуального оформлення засобами комп'ютерних програм творчих проєктів, освітнього середовища тощо).

Показником якісного виконання мультимедійних продуктів були: 1) якість створюваних продуктів; 2) арсенал інструментарію, за допомогою якого працювали студенти.

Визначення *здатності до розкриття інтелектуально-творчих потенціалу майбутніх фахівців в умовах виконання колективних завдань*, відбувалося шляхом спостереження за проєктною їх діяльністю.

Нами було застосовано наступні методи фіксації студентів:

- 1) здатність до вербалізації власних ідей в умовах творчого колективного пошуку;
- 2) здатність до алгоритмізації та оптимізації дій;
- 3) самостійність оцінних суджень;
- 4) оригінальність ідей;
- 5) ініціативність;
- 6) захоплення творчим процесом;
- 7) відповідальність.

2. Результати стану сформованості фахової компетентності майбутніх викладачів вокалу засобами мультимедійних технологій

Для перевірки стану сформованості фахової компетентності майбутніх викладачів вокалу за критерієм *«адекватність позитивної спрямованості фахової мотивації»* було проведено анкетування «Мотиви вибору професії викладача вокалу» та опитування на з'ясування розуміння у студентів сутності понять «компетентність», «фахова компетентність», ступінь усвідомлення її значущості для професійної діяльності.

Результати опитування показали, що мотиви вибору професії викладача вокалу, від яких залежить подальша спрямованість студентів на оволодіння фаховою компетентністю, різноманітні, багатьма усвідомлені (ЕГ 66% та КГ 70%), інша частина здійснила професійний

вибір під впливом батьків, друзів (25% ЕГ та 25% КГ), що вважаємо мотивом не достатньо сильним, відносно усвідомленим, проте є незначна частина студентів, яка недостатньо глибоко вмотивована (9% ЕГ та 5% КГ), оскільки поштовхом професійного вибору стало бажання отримати вищу освіту та поради знайомих, а тому не виключаємо, що деякі із них у процесі навчання, можуть не мати достатньої спонукальної сили у набутті фахової компетентності.

Для виявлення розуміння студентами сутності базових понять дослідження «компетентність» та «фахова компетентність», ми використали метод контент-аналізу.

Спираючись на наукові психологічні та педагогічні дослідження, ми обрали 5 визначень поняття «компетентність» і 5 визначень поняття «фахова компетентність» (вибірка). Респондентам потрібно було обрати визначення, яке на їх думку найповніше розкриває сутність поняття. Всього в опитуванні прийняло участь 150 студентів. Отримані результати занесли до таблиці 1:

Таблиця 1

Визначення сутності поняття компетентність

Робочі визначення компетентності	Визначення сутності певного поняття	Кількість опитаних	
	Що?	ЕГ%	КГ%
Компетентність – це ...	динамічний процес фізіологічного та психологічного плану, що керує поведінкою людини та визначає її організованість, активність і стійкість; здатність людини діяльно задовольняти свої потреби;	7%	8%
	система взаємозв'язаних дій, здійснюваних суб'єктом з метою реалізації певної функції, що вимагають його взаємодії з середовищем;	14%	15%
	практична дія, опосередкована процесом взаємодії і спілкування між людьми (вибором, метою діяльності, оцінюванням ситуації, самооцінкою, активністю індивіда, намірами);	12%	11%
	це здатність приймати рішення й нести відповідальність за їх реалізацію у різних галузях людської діяльності;	32%	31%
	здатність, необхідна для ефективного виконання конкретної дії в конкретній предметній галузі і включає вузькоспеціальні знання, предметні навички, способи мислення, а також розуміння відповідальності за свої дії.	35%	35%

Результати здійсненого нами контент-аналізу дозволяють стверджувати, що значна кількість опитаних має правильне, чітке розуміння сутності означуваного поняття: ЕГ 67% та КГ 66% (ми додали значення двох останніх комірок), часткове розуміння ЕГ 26% та КГ 26% (сума значень 2 та 3 комірок), помилкове розуміння 7% ЕГ та 8 % КГ. Це можна вважати вагомою основою для цілеспрямованого процесу фахової підготовки.

Для з'ясування за критерієм *«адекватність позитивної спрямованості фахової мотивації» сформованості інтересу до технологій мультимедіа та усвідомлення їх використання у навчальній та фаховій діяльності* було проведено опитування та анкетування серед студентів контрольної та експериментальної груп.

В результаті такого опитування було з'ясовано, що більшість респондентів мають проінформованість у сфері мультимедійних технологій: 95% ЕГ та 99%КГ (визначаємо як середній рівень сформованості інтересу), але їх знання не виходять за межі шкільного курсу інформатики: вміють знаходити інформацію у мережі Internet, працювати в офісних програмах. Низький відсоток із опитаних мають навички роботи зі спеціальним музичним програмним забезпеченням 3%ЕГ та 2%КГ (визначаємо як високий рівень сформованості інтересу), усі (100%ЕГ та 100%КГ) опитані виявили бажання бути присутніми на заняттях із використанням технологій мультимедіа, вважаючи їх ефективними та цікавими для себе.

Готовність використовувати мультимедійні технології у майбутній фаховій діяльності виявили – 80% ЕГ та 82%КГ опитаних, але уточнили, що з метою підготовки до занять (створення дидактичних засобів, підбір та використання аудіовізуальної інформації), проте не вказали на готовність використовувати музичні комп'ютерні програми як засіб навчання на заняттях вокалу. Що свідчить про відсутність спеціальної підготовки та практичного досвіду у студентів. Під час проведення дослідження ми не виявили студентів, у яких був відсутній інтерес до технологій мультимедіа та розуміння необхідності їх використання у майбутній професійній діяльності. Тому низький рівень прояву даного показника вважаємо 0% ЕГ та КГ.

Отже, результати опитування показали, що використання мультимедійних технологій у повсякденному житті є високим (91 %), проте аналіз результатів засвідчив, що незважаючи на високий відсоток поінформованих студентів у сфері мультимедійних технологій, основна їх частина не вміє працювати з конкретними програмними засобами, зокрема пакетами музичних комп'ютерних програм, не використовує їх як засіб навчання та не володіє методиками використання прикладних програмних продуктів у майбутній фаховій діяльності та готовності

використовувати їх у майбутній у професійній діяльності є явно недостатнім.

Разом з тим високий відсоток готовності (80% та 82%) студентів використовувати мультимедійні технології у майбутній фаховій діяльності (навіть якщо рівень володіння у деяких з них обмежується офісним пакетом та презентаційним редактором Power Point), свідчить про підвищений інтерес до технологій мультимедіа, усвідомлення їх переваг для сучасних викладачів, бажання вдосконалювати рівень оволодіння ними.

Для визначення рівня *усвідомленості та прийняття особистісних та фахово-значущих якостей* проведено анкетування «Як Ви розумієте представлені нижче поняття?» та тестове опитування на з'ясування зорієнтованості майбутнього педагога на навчально-дисциплінарну або особистісну модель взаємодії з дітьми (за О. Масловою).

Результати показали, що більшість студентів відчували утруднення при визначенні терміну «емпатія» та педагогічної дії «емпатія по відношенню до дитини» – 55% в ЕГ і 52,7% у КГ і розкривали його через синонімічний ряд або через опис дій педагога чи аналіз педагогічної ситуації; 95% в ЕГ та КГ знають значення слів «креативність», «толерантність» і можуть дати характеристику «креативного» та «толерантного педагога». 25% студентів ЕГ та 26% у КГ правильно охарактеризували поняття «рефлексія». Лише 12% в ЕГ і 11% в КГ опитаних зробили спробу визначити поняття «асертивність», «конгруентність».

Також було відзначено, що деякі студенти, які показали задовільний рівень за цим показником, плутали слова емпатія, симпатія і антипатія; рефлексія і релаксація; асертивність і сердитість (ці поодинокі випадки зустрічалися як в експериментальній, так і в контрольній групах). До групи із задовільним рівнем розвитку даного показника було віднесено 22% ЕГ і 21% КГ; до групи з достатнім рівнем були віднесені 60% ЕГ студентів і 59% КГ опитаних; оптимальний рівень – 18% ЕГ і 20% КГ.

Таким чином, на підставі аналізу отриманих даних, можна стверджувати, що дані поняття не усвідомлюються більшістю студентів і потрібна подальша робота з усвідомлення і уточнення студентами сутності складових педагогічної фасилітації.

Показником даного опитування було прийняття особистісно-орієнтованої моделі навчання, як умови педагогічної фасилітації. Для визначення даного показника ми сумували бали, отримані студентами, за наступною градацією:

високий (середній бал 70) – високий рівень зорієнтованості на особистісно-орієнтовану модель навчання (ЕГ – 12,5%, КГ – 13,3%);

достатній (середній бал 90) – помірна орієнтованість на особистісну модель взаємодії та помірна орієнтованість на

дисциплінарну модель взаємодії. Результати наступні: 71,2% в ЕГ і 68% у КГ;

низький (середній бал 105) – висока орієнтованість на дисциплінарну модель взаємодії (16,3% в ЕГ та 18,7% в КГ).

Таким чином, найбільша кількість студентів має достатній рівень розвитку показника. Позиція студентів займає «перехідне» значення, і за умови подальшої роботи, вони можуть поліпшити свої результати та перейти на високий рівень сформованості даного показника.

Недостатнє прийняття студентами оптимального рівня особистісної моделі взаємодії можна пояснити, на нашу думку, наявністю у них власного досвіду особливостей взаємодії суб'єктів навчально-виховного процесу в освітньому середовищі. Проте у цих студентів спостерігається усвідомлення важливості та значимості переваг особистісної моделі взаємодії для покращення навчально-виховного процесу.

Отже, середніми відсотковими значеннями прояву показника усвідомленості та прийняття особистісних та фахово-значущих якостей вважатимемо наступні значення: високий – 15,2% ЕГ та 16,6% КГ, середній – 65,6% ЕГ, 63,5% КГ, низький – 19,1% ЕГ та 19,8 % КГ.

Для перевірки стану сформованості фахової компетентності майбутніх викладачів вокалу за критерієм «теоретична обізнаності та практична готовності застосування визначених компетентностей» було проведено опитування та анкетування серед студентів.

Аналіз анкет дав такі результати. Серед респондентів лише 24 осіб (16 %) мали досвід постійного використання технологій мультимедіа в професійній діяльності. Відповідаючи на третє питання анкети, стосовно найчастіших видів роботи з технологіями мультимедіа, 49 (33%) студента називали мультимедійні електронні посібники, мультимедійні презентації. Значно менша частина опитаних 12 осіб (8%) використовує деякі музичні програмні продукти, переважно нотні редактори та звукові редактори для підготовки до занять з вокалу, разом з тим, досвіду використання цих програм під час проведення уроків на практиці немає. Значна частина респондентів – 29 осіб (19%) для створення фонограм, аранжувань музичних творів використовує цифрові музичні інструменти (синтезатори), і водночас, не володіє вміннями створювати та опрацьовувати такі аранжування за допомогою музичних комп'ютерних програм.

Найпоширенішими програмним продуктом для створення презентаційних дидактичних матеріалів був Power Point 30 осіб (20%). Досить велика частина опитаних використовують у повсякденній професійній діяльності.

Питання, що ставилися для з'ясування вміння працювати із засобами комп'ютерної графіки, вміння створювати за допомогою означених

програм дидактичний матеріал, отримало позитивну відповідь лише від 6 осіб (4%).

Як з'ясувалося, майже всі респонденти набували спеціальних знань, практичних вмінь роботи з мультимедійним обладнанням самостійно 90%.

Аналіз відповідей студентів показав, що більшість опитаних має мінімальний рівень технологічних умінь (мистецько-інформатичної компетентності). Використання мультимедійних технологій у навчальному процесі є недостатнім, і навіть у багатьох він практично відсутній, що призводить до труднощів у фаховій діяльності.

Отже, підсумовуючи викладене, зазначимо, що дане опитування, яке мало на меті з'ясувати рівень оволодіння мультимедійними технологіями, саме майбутніми викладачами вокалу, дозволило нам окреслити діапазон їхніх знань та вмінь у даному напрямку. Така інформація, є необхідною для визначення змісту фахової підготовки майбутніх викладачів вокалу в контексті впровадження мультимедійних технологій, вона дозволяє визначити недостатність або відсутність тих знань та вмінь, які є затребуваними у сучасній освіті.

Для визначення наявності *грунтовних фахових знань та вмінь* було проаналізовано протоколи модульних контролів знань із музичних фахових дисциплін. Одержані результати засвідчують, що 30% ЕГ і 29 КГ % мають оцінку «відмінно», 50% ЕГ і 51 %КГ – «добре», 20% ЕГ і КГ – «задовільно».

Для перевірки *нової синкретичної цілісності: вокально-фахових та мистецько-інформатичних знань* студентам були запропоновані комплекси практичних завдань. Результати цього дослідження продемонстрували неспроможність значної кількості студентів (85, 2%ЕГ, 87,4% КГ) виконати переважну більшість завдань. Вони справилися лише із тими, які передбачали вільне володіння інтернет-ресурсами, відповідно, студенти були достатньо поінформованими стосовно окремих музичних навчальних програм, що дало їм змогу частково виконати завдання 2), 6), 8). Решта реципієнтів (10% ЕГ, 12%КГ) не змогли виконати жодного завдання, що можна пояснити проблемами у знаннях шкільного курсу «Інформатики», низьким інтересом до технологій мультимедіа. І лише 4,8% ЕГ, 2,6% КГ студентів виявили достатньо високий рівень підготовленості, що уможливило виконання ними більшості завдань. Проте не всі музичні програмні продукти, якими користувалася дана група студентів, мали професійний та функціональний інструментарій, що позначалося на якості результату.

Здатність до продуктивної колективної взаємодії у вирішенні групових навчальних завдань була проаналізована під час спостереження за діяльністю студентів в процесі виконання ними спільних колективних навчальних завдань.

Отримані результати засвідчили, недостатню кількість студентів, які проявили усі зазначені вище якості 25% ЕГ та 26% КГ, основна частина реципієнтів не відзначалася ініціативністю, впевненістю у власних діях, потребувала допомоги з боку викладача 65% ЕГ та 63% КГ, що пояснюється відсутністю достатніх знань, досвіду виконання такої роботи. І значно менша частина (10%ЕГ, 11% КГ) студентів не розуміла способів виконання таких завдань, проявляла розгубленість та відсутність пошуку шляхів взаємодії із учасниками процесу.

Для перевірки наступного показника – *здатності до самостійного використання технологій мультимедіа для вирішення завдань у фаховій підготовці та майбутній професійній діяльності за критерієм «Самостійність у застосуванні набутих компетентностей»*, студенти виконували тематичні творчі проекти. Результати виявились наступні: 6% ЕГ та 7% КГ студентів виконали завдання, яке відповідало визначеним параметрам, 85% ЕГ та 87% КГ опитаних виконали завдання, яке частково відповідало зазначеним параметрам; 10% ЕГ та 12% КГ – не справилися із завданням. Підсумовуючи такі дані, зазначимо, що відсутність глибоких системних знань в галузі мистецького мультимедійного навчання, стала на заваді якісного виконання завдань студентами.

Наявність уміння створювати власні навчальні мультимедійні продукти, музичні проекти перевірялась безпосередньо спроможністю до створення мультимедійної продукції. Підсумовуючи результати зазначимо, що лише 20,2% ЕГ та 21,3% КГ створили достатньо якісні продукти, проте арсенал використаних ними інструментів не був різноманітним, функціональним. Студенти застосовували, переважно, програмну продукцію зі шкільного курсу інформатики та практично не застосовували спеціалізоване програмне забезпечення музичного напрямку та комп'ютерної графіки. У 60,3% ЕГ та 59,2% КГ виготовлені продукти мали низьку якість, засоби їх створення були більш примітивними. Студенти оперували більшістю програм на інтуїтивному рівні, що свідчить про недостатнє оволодіння базовим користувацьким набором програмної продукції. Не справилися із поставленими завданнями 19,2% ЕГ та 19,5% КГ студентів, що можна пояснити не лише відсутністю певних знань, але й недостатнім досвідом використання технологій мультимедіа у повсякденному житті.

Визначаючи здатність студентів до розкриття інтелектуально-творчого потенціалу в умовах виконання колективних завдань, можна констатувати, що вона не досить висока. Лише 11,5% студентів ЕГ та 9,6% КГ зафіксовано по шести показникам. Основна частина студентів (81,3% ЕГ та 82,1% КГ) проявляла певну ініціативу, захоплення творчим процесом, проте потребувала постійного звернення за допомогою до викладача чи іншої авторитетної особи. Решта студентів (7,2% ЕГ та 8,3% КГ) проявили слабку зацікавленість творчим процесом,

безініціативність, бажання слідувати запропонованому іншими зразку та відсутністю прагнення до оптимізації дій.

Аналізуючи результати такої перевірки, можна стверджувати про те, що незважаючи на недостатній розвиток та досвід інтелектуально-творчої колективної діяльності, студенти мають високі потенційні можливості до розкриття інтелектуально-творчих здібностей в умовах виконання колективних завдань.

Отже, рівень сформованості фахової компетентності майбутніх викладачів вокалу становить інтеграційну характеристику усіх її компонентів (емоційно-мотиваційного, синкретично-технологічного, прагматично-творчого) та складових (вокально-фахової, мистецько-інформатичної та фасилітативної). Оскільки йдеться про складну систему взаємодіючих елементів, показників сформованості кожного компоненту фахової компетентності та складової, то узагальнення емпіричних даних потребувало застосування засобів математичної обробки результатів.

За кожним із цих блоків було визначено середню кількість відсоткових відношень. Уважалося, що респондент позитивно виявив свої якості, знання, можливості і таке ін. з кожного блоку, коли його відсоткові показники стали вищими за середні з усієї сукупності опитуваних. В іншому випадку показники вважалися негативними. Для умовного диференціювання результату сформованості фахової компетентності майбутніх викладачів вокалу за визначеними критеріями та показниками ми використали трирівневий підхід.

Середня кількість відсоткових відношень визначалась за формулою:

$$S_n = \frac{S_1 + S_2 + \dots + S_n}{M};$$

де: S_n – середнє значення показника сформованості окремого компоненту;

S_1 – сума набраних балів за кожним показником;

M – кількість показників;

Таблиця 2

Загальні дані рівнів сформованості фахової компетентності майбутніх викладачів вокалу засобами мультимедійних технологій (за даними констатувального експерименту)

Компоненти	ЕГ (%) до експер.			КГ (%) до експер.		
	Високий	Середній	Низький	Високий	Середній	Низький
Емоційно-мотиваційний	29,4	58,6	12,0	28,9	60,2	10,9
Синкретично-технологічний	19,9	66,7	13,3	19,2	66,5	14,3
Прагматично-творчий	12,5	75,4	12,1	12,6	69,1	18,3

Ми узагальнили сукупність показників фахової компетентності студентів (див. табл. 3).

Таблиця 3

Узагальнені дані рівнів сформованості фахової компетентності майбутніх викладачів вокалу засобами мультимедійних технологій (за даними констатувального експерименту)

Рівні сформованості фахової компетентності студентів	ЕГ (%)	КГ (%)
Низький рівень «репродуктивний»	11,8	12,3
Середній рівень «реконструктивно-нормативний»	67,8	68,5
Високий рівень «прагматично-творчий»	20,2	20,2

Представимо результати графічно, у вигляді гістограми:

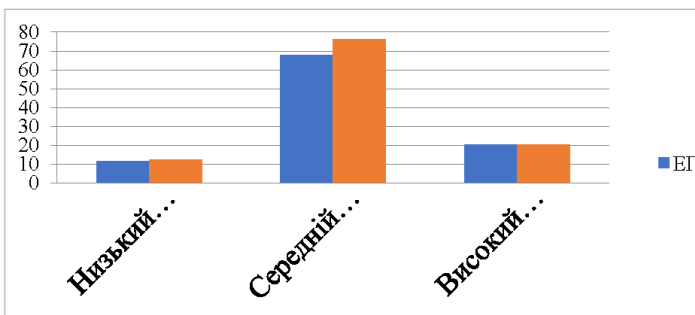

Рис. 1 Рівні сформованості фахової компетентності майбутніх викладачів вокалу засобами мультимедійних технологій

ВИСНОВКИ

В основу констатувального дослідження покладено критерії та показники розроблені сучасною дослідницею О. А. Барицькою.

Проведене емпіричне дослідження дозволило з'ясувати мотиви вибору професії у студентів, глибину проінформованості у змісті та значенні мультимедіа, міру практичного застосування необхідного обсягу та джерел здобуття відповідних знань й практичних умінь для виявлення шляхів удосконалення у них фахової компетентності; виявити рівень сформованості фахової компетентності.

Емпіричне дослідження уможливило обґрунтування причин відсутності необхідних знань у галузі мультимедіа. Дослідно-експериментальна робота проводилась згідно з розробленою програмою

експерименту на базі Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Діагностика вихідного рівня сформованості фахової компетентності майбутніх викладачів вокалу засобами мультимедійних технологій показала переважно реконструктивно-нормативний рівень, який не може бути задовільним відповідно до сучасних вимог фахової підготовки вчителів вокалу в умовах поширення цифрового простору. Тому виникає потреба у зміні форм і змісту фахової підготовки майбутніх викладачів вокалу на основі впровадження мультимедійних технологій.

АНОТАЦІЯ

У науковій роботі досліджується стан сформованості фахової компетентності майбутніх викладачів вокалу засобами мультимедійних технологій. Авторами висвітлюється організація та хід проведення констатувального експерименту дослідження. Детально описана програма дослідно-експериментальної роботи. Заслужовують на увагу запропоновані авторами анкети, опитувальники, методики щодо перевірки стану сформованості означеного феномену у респондентів. Подано результати констатувального експерименту. Проведена діагностика вихідного рівня сформованості фахової компетентності майбутніх викладачів вокалу засобами мультимедійних технологій констатувала переважно реконструктивно-нормативний рівень, що є недостатнім в умовах сучасної професійної та фахової підготовки майбутніх викладачів вокалу. Робота містить 3 таблиці, 1 рисунок.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баловсяк Н. Інформаційна компетентність фахівця. Педагогіка і психологія професійної освіти. 2004. № 5. С. 21–28.
2. Барицька О.А. Методика формування фахової компетентності майбутніх учителів музики засобами мультимедійних технологій: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2014. 21 с.
3. Бондаренко О.М. Дидактичні умови застосування мультимедійних технологій у процесі навчання педагогічних дисциплін студентів педагогічних університетів: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Черкаси, 2010. 20 с.
4. Волкова Т.В. Інтеграція педагогічної та комп'ютерно-інформаційної підготовки майбутнього викладача спеціальних дисциплін професійно-технічного навчального закладу: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2007. 20 с.
5. Гайдено І.А. Роль музичних комп'ютерних технологій у сучасній композиторській практиці : дис.... канд. мистецтвознавства: 17.00.03. Харків, 2005. 187 с.

6. Гуральник Наталія. Підвищення технологічної компетентності вчителя в умовах музично-виконавських конкурсів. Імідж сучасного педагога. Полтава: ПОІПО, 2005. № 9–10 (58-59). С.109–111.

7. Зінковський Ю.Ф., Мірських Г.О. Компетентнісний підхід під час підготовки фахівців у вищих технічних навчальних закладах. Вища освіта України. 2008. №4. С. 29–36.

8. Касянчук М.С., Ланіна Т.О. Дослідно-експериментальне дослідження формування фахової компетентності майбутніх викладачів вокалу засобами мультимедіа. Інноваційна педагогіка. Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій. Одеса, 2022. Вип. 50. Том 1. С. 80–83.

9. Киченко Т. О. Організація та хід процесу формування фахової компетентності майбутніх викладачів вокалу засобами мультимедійних технологій. Наукові перспективи. Одеса, 2022. № 80, Т. 1. С. 177–181.

Information about the authors:

Merezhko Yulia Valeriivna,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Academic and Pop Vocals
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
18/2, Bulvarno-Kudriavska St., Kyiv, 04053, Ukraine

Petrykova Oksana Petrivna,

Honoured Artist of Ukraine, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Academic and Pop Vocals
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
18/2, Bulvarno-Kudriavska St., Kyiv, 04053, Ukraine

Hmyrina Svitlana Viktorivna,

Senior Lecturer at the Department of Academic and Pop Vocals
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
18/2, Bulvarno-Kudriavska St., Kyiv, 04053, Ukraine